

INÁRCRS NAGYKÖZSÉG

TELEPÜLÉSI ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓHOZ ÉS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖKHÖZ

68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 14. melléklet szerinti tartalmi követelményei alapján

2021. MÁJUS

INÁRC S TELEPÜLÉSI ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMMÁNYA

a településrendezési koncepcióhoz és a településrendezési eszközök felülvizsgálatához

KÉSZÍTETTÉK:

Régészeti szakterületi munkarész:	Takács Károly régész, történész, szakértői névjegyzékszám R4XH98, 17/2011.
Műemléki szakterületi munkarész:	Wolf Beáta Okl. építészmérnök, városgazdálkodási mérnök, vezető településtervező, névjegyzékszám: TT/1 01-2384

TARTALOMJEGYZÉK:

ELŐZMÉNYEK	2
1. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT	2
1.1 INÁRC S TÖRTÉNETI LEÍRÁS	2
1.1.1. Topográfiai leírás	2
1.1.2. Történeti összefoglaló	2
1.1.3. Szakirodalom, levéltári források, forráskiadványok	3
1.1.4. Történeti település- és tájszerkezet alakulása, történeti településmag	4
1.2. RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉG FELMÉRÉSE (ÚJONNAN BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLET NINCS KIJELÖLVE)	6
1.2.1. Nyilvántartott régészeti lelőhelyek	7
1.3. VÉDETT MŰEMLEKI ÉRTÉKEK ÉRTÉKLELTÁRA	9
1.3.1. A világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területek	9
1.3.2. Az országos építészeti örökség elemei	9
1.3.3. A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és a nyilvántartott régészeti lelőhely	9
1.4. A HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA:	9
(AZ ÖNKORMÁNYZATI FŐÉPÍTÉSZ ÁLTAL MEGHATÁROZOTT HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG ORSZÁGOS VAGY HELYI VÉDELEMRE MÉLTÓ ELEMEI ÉRTÉKKATASZTERBEN)	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
1.4.1. Településszerkezet	11
1.4.2. telekstruktúra és az utcák vonalvezetése a belterületen	13
1.4.3. Utcakép vagy utcakép részlet	13
1.4.4. Egyéb település karakter elemek	14
1.4.5. Építményrészlet vagy az alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás	14
1.4.6. táj- és kertépítészeti alkotás, egyedi tájértéket, növényzet,	15
1.4.7. Szobor, képzőművészeti alkotás, utcabútor	16
2. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE:	16
2.1. A TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPLŐ ELEMÉK VONATKOZÁSÁBAN MEGHATÁROZÓ RÖVID ÉS KÖZÉPTÁVON TERVEZETT VÁLTOZÁSOK ISMERTETÉSE.	16
2.2. A VÁLTOZÁSOK HATÁSAI A RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉGRE	16
2.2.2. Régészeti emlékek feltárhatóságának, megmaradásának, bemutatathatóságának vagy pusztulásának lehetőségei	16
2.3. A VÁLTOZÁSOK HATÁSAI A TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRE, TELEPÜLÉS- ÉS TÁJSZERKEZETRE	17
2.3.1. A változások hatása a településszerkezetre, a tájszerkezetre.	17
2.3.2. A változások hatása a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre.	17
3. ÉRTÉKVÉDELMI TERV	17

ELŐZMÉNYEK

Inárcs Nagyközség Önkormányzata a jogszabályi előírásoknak megfelelően hosszútávra szóló településfejlesztési koncepciót, majd erre épülően településszerkezeti tervet és helyi építési szabályzatot készített, amelyhez a 2001. évi LXIV. törvényben (és a 39/2015. (III. 11.) Korm. rendeletben) előírtak szerint örökségvédelmi hatástanulmányt is mellékelni kell. Jelen tanulmány az örökségvédelmi hatástanulmány régészeti szakterületi részét képezi. Műemléki védelem alatt álló létesítmény nem található Inárcs közigazgatási területén, így a műemléki szakterületi munkarész a tartalmi követelményekben rögzített általános, településre vonatkozó részeket tartalmazza.

Jelen tanulmányt a "szerzői jogról" szóló 1999. évi LXXVI. törvény alapján szerzői jogi védelem illeti meg. A közölt adatok szerződéstől eltérő célra való felhasználása, régészeti lelőhelyre vonatkozó adatok nyilvánosságra hozása vagy továbbadása csak a szerző engedélyével, a 17/2002 (VI. 21.) NKÖM rendelet 7. §, valamint a 47/2001 (III. 27.) Kormányrendelet szabályai szerint történhet.

1. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT

1.1 INÁRC S TÖRTÉNETI LEÍRÁSA

1.1.1. Topográfiai leírás

Inárcs a budapesti agglomeráció része, az M5 és 5 sz. főút között helyezkedik el a Pesti síkságon. A közigazgatási területének nagysága 864 ha. Inárcs természetföldrajzi szempontból az Alföld Dunamenti-síkság középtáján belül a Pesti hordalékkúp-síkság kistájhoz tartozik. A település domborzata jellemzően sík.

Inárcs és környezete felszínét a Duna ösmedre és a folyó hordaléka alakította ki. Az ártéri síkságra jellemző a hordalékos alapközet. A folyószabályzást követően a térségben korábban jellemző lefolyástalan, alacsony fekvésű lápos területek megszűntek, a tájhasználat és a természetes vegetáció jelentős átalakuláson esett át. A község külterületét szántóterületek, gyümölcsösök és telepített erdőterületek jellemzik.

A térség területén az intenzív tájhasználat, a folyószabályozás, a beépítés következményeként az eredeti növényzet leginkább a védett, Ócsai TK-hoz tartozó dél-nyugati külterületen maradt fenn, a terület további részén művelt kultúrtájat találunk.

1.1.2. Történeti összefoglaló

A település Budapesttől délkeletre a Duna–Tisza közti homokhátság északi peremén fekszik. A település északkeleti része a kiskunsági homokhátság buckáira, déli része a Pesti-síksághoz tartozó ócsai lapterület határára terjed ki. A községterület jelentős részét erdők borítják.

Az Inárcs helynév a feltételezések szerint - személynévi áttétellel –egy honfoglalás előtti 'előkelő származású ember' jelentésű ötörök szóból származik. A falu területe az Árpád-korban várbirtok volt, ahol Fehérvár várnépei és szállásadó jobbágyfiak laktak. A tatárjárás nagy pusztítást végzett Inárcson is. 1263-ban István ifjabb király, hogy az elpusztított földön jobban megéljenek a megmaradt jobbágyfiakat a tisztas várjobbágyok körébe vonta (villa Inarch). A kiemelt családok később bekerültek Pest megye renddé szerveződő köznemesei közé. Inárcs az Anjou-korban már 30-40 kisnemes és néhány szolgálócsalád által lakott kuriális faluként jelenik meg az oklevelekben.

A település már a 13. század végén két részre, Felső, és Alsó Inárcsra oszlott (Terra superior Inarch-1302). A második katonai felmérés ábrázolása alapján Alsó Inárcs azonos a középkori oklevelekben Inárcs mellett említett Csíkos birtokkal (possessio Chikus – 1332).

1302 előtt Inárcsi Barnabás fia Miklós megölt apja vérdíjának fejében megkapta Felső Inárcsot a rokonaitól, majd 1302-ben visszabocsátotta nekik. 1330-ban Farkas fia Pál inárcsi birtokrésze harmadát átadta rokonainak. Midőn 1438-ban ezt az oklevelet bemutatják leánynegyed követelés ügyében, közlik, hogy az említett Farkas leányainak neve Nwz (Nyuszt) és Nesthe (Nyest) volt. 1332-ben Inárcsi Deme és társai öröklött inárcsi (Felső Inárcs) és

csíkosi (Alsó Inárcs) birtokuk egyharmad részét a templom temetőjével, telkekkel, földekkel, rétekkel (ecclesie cemeterio, sessionibus, terris arabilibus, pratis, foenetis) átengedték Farkas fia Pálnak, kivéve a 37 hold nagyságú Szécs nevű szántót és a Medikemen nevű földeket. A késő középkorban a legjelentősebb birtokosok közé az Inárcsi Farkas és a Péceli családok tartoztak.

Felső Inárcs középkori templomát - mely az imént említett oklevélben szerepelt először - Szent György tiszteletére szentelték. A térségben feltűnően nagy, több mint 20 méter hosszú épület alapfal-maradványait 2000-ban Tari Edit tárta fel. A leletmentő ásatás alapján a többször elpusztult, s a hívek által újjáépített templom legrégebb, kváderkövekkel és sírletekkel meghatározható román periódusa 11-12. században épült. A legkorábbi periódus sírjai közül egy különleges lelet is előkerült. Nevezetesen az a rézből készült papi mellkereszt-töredék, melyre görög betűkkel a "Szent György büntelen" feliratot karcolták, középen pedig a szent áldást osztó alakját ábrázolták.

A Hunyadiak korában több mint ötven család által lakott faluban a plébános már világi képzettségű tanítót alkalmazott. Plébániai iskolájában 1450 előtt Szerémi János deák (scolasticus) oktatta a gyerekeket, aki később a budai vár kápolnája mellett működő iskola tanítójaként szerzett hírnevet. A 15. század derekán az inárcsi nemesség módosabbjai már a káptalani iskolákban, sőt a krakkói és a bécsi egyetemen taníttatták gyermekeiket. E világi képzettségű tanult köznemesi réteg néhány tagja a főúri vagy udvari familiárisok vagy a vármegye szolgabírái közé emelkedett.

A lakosság szerencsésen átvészelte a török uralom első felét. Inárcs az Ócsától délre fekvő falvakkal együtt a tizenötéves háború idején pusztult el. Lakói a felvidéki végvárakba és a közeli mezővárosokba menekültek, egykori földjüket pedig legelőbérletként hasznosították.

Közülük a Nagykőrösre menekült Inárcsi Farkas családnak volt kitüntetett szerepe, melynek tagjai a távolra menekült rokonok földjeit is magukhoz váltották. Jogaik alátámasztása céljából közel száz 13-17. századi oklevelet gyűjtöttek össze, ennek köszönhetjük Pest megye egyetlen viszonylag teljes Mohács előtti századokból megmaradt családi levéltárát. Igyekezetük ellenére sem tudták teljesen érvényesíteni a tulajdonjogukat és kénytelenek voltak a község területén más családokkal, így a Beleznay és a gr. Keglevich családokkal osztozkodni.

Mivel a szatmári béke után a régi és új birtokosok - a Farkas, a Beleznay és a gr. Keglevich család - egyike sem telepített jobbágyokat a pusztára, a határ külterjes használata a kiegyezés koráig jellemző maradt. Gyér népessége ezért újabb évszázadokon át stagnált, és mint "népes pusztát" Inárcsot az 1780-as években úrbéres községgé szervezett szomszédos Kakucsához csatolták.

Inárcsot 1896 körül két nagybirtokos - elsősorban Tolnay Lajos, másrészt a Rötzer család - indította el a fejlődés útján, akiknek birtok- és településszervező munkáját később fél tucat középbirtokos folytatta. Az így kiépülő szőlő- és bortermelő gazdaságok munkaerőigénye sorozatos betelepülési hullámokat idézett elő. Törekvéseik eredményeként Inárcs külterületi pusztából 1945 után önálló községgé alakult.

A középkori falu elhelyezkedésére vonatkozóan viszonylag szerencsés helyzetben vagyunk. Felső Inárcs falu helyét az 1. és a 4. lelőhely területén és környékén, azaz a Szent György templom körüli térségben kereshetjük. Alsó Inárcs, más néven Csíkos falu egykori helye az egymás közelében elhelyezkedő újkori Csíkos-, és Alsó-Inárcs pusztá (a későbbi Felsőbabádi Állami Gazdaság és Faldina-tanya) környékére lokalizálható.

1.1.3. Szakirodalom, levéltári források, forráskiadványok

Számos középkori és kora újkori forrásban találunk Inárcsra vonatkozó adatot. Mindezek jelentős része fellelhető a Magyar Országos Levéltárban. Ezen belül: a Diplomatikai Levéltár, és a Diplomatikai Fényképtár, valamint a Magyar Kincstári Levéltárak E 156 (Urbaria et Conscriptiones), E 158 (Conscriptiones Portarum) emelendő ki.

Térképi források: Inárcs környékéről a térképi anyag nagy része az Esterházy-család levéltárában maradt ránk, amelyet jórészt a Magyar Országos Levéltár térképtárában találunk meg. Fellelési helyük a Hadtörténelmi Térképtár (Hadtörténelmi Intézet).

Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza. IV. Budapest, 1998. 521-514, 522.

Csánki Dezső: Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában I. Bp., 1897. 29.

Bártfai Szabó László: Pest megye történetének okleveles emlékei 1002-1599-ig. Bp., 1938.

Benkó Imre: Az Inárcsi Farkas család története. Nagykőrös, 1903.

Czagányi László-Kulcsár Gabriella: Inárcs története I-II. Inárcs, 1995.

Reiszig Ede: *Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye községei*. In: *Magyarország vármegyéi és városai. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye. I. kötet*. Szerk.: Borovszky Samu. Bp., 1910. 81.

Mohács előtti oklevelek a Pest Megyei Levéltárban: *átiratok és regeszták*. Szerk. és a mutatót kész. Balázs Gábor, Kiss Anita, Schramek László Péter. Bp., 2007.

Vályi András: *Magyarországnak leírása. II. Budae, 1799*.

Fényes Elek: *Magyarország geographiai szótára II. Pest, 1851*.

Kiss Lajos: *Földrajzi nevek etimológiai szótára. Harmadik kiadás. Budapest, 1983. 290*.

Makkai László: *Pest megye története 1848-ig*. In.: *Pest megye műemlékei I. Szerk.: Dercsényi Dezső. Bp., 1957*.

Szakály Ferenc: *Pest-Pilis-Solt megye XVI-XVII. századi dics – és dézsmajegyzékei. Bp., 1995*.

1.1.4. Történeti település- és tájszerkezet alakulása, történeti településmag

A falu területe már az Árpád korban lakott volt, ekkor várbirtok, ahol Fehérvár várnépei és szállásadó jobbágyfiai laktak. A történelem folyamán a területen a külterjes állattartás, az időszakos vízborítás és a futóhomokkal való küzdelem miatti erdősítés volt a legjelentősebb. A terület többször elnéptelenedik, a legelők bérlegelőként maradnak használatban.

Az első katonai felmérésen látható, hogy a község területén legelők, vizenyős, lápos területek és erdők találhatóak. A tájat kisebb dombok, száraz árkok tagolják.

A település már a 13. század végén két részre, Felső, és Alsó Inárásra oszlott (Terra superior Inarch-1302), ez az állapot még a második katonai felmérés ábrázolásán is látszik. Alsó Inárcs azonos a középkori oklevelekben Inárcs mellett említett Csíkos birtokkal (possessio Chikus – 1332).

Mivel a régi és új birtokosok - a Farkas, a Beleznay és a gr. Keglevich család - a szatmári béke után sem telepítettek jobbágyokat a pusztára, a határ külterjes használata a kiegyezés koráig jellemző maradt. Gyér népessége ezért újabb évszázadokon át stagnált, és mint "népes pusztát" Inárccsot az 1780-as években úrbéres községgé szervezett szomszédos Kakucsához csatolták.

A második katonai felmérésen is ezt látjuk, az Ócsai szőlő kiterjedt területe van közel a településhez, a lápos terület részben legelő, a síkság egy része szántóföldként hasznosított és a lakott területek jól kivehetők. Felső Inárcs a Nagy-erdőbe ágyazva alkot egy egységet, míg Alsó Inárcs – a Csíkos birtokközpont közelében a vízparton található. A tájat az Ócsát Újhartyánnal összekötő út szeli át, amely Felső Inárccsot elkerüli, míg Alsó Inárccs út melletti fekvésével jó pozícióba kerül.

Első Katonai Felmérés (1763–1787)
Forrás: <http://mapire.eu/hu/>

Második Katonai Felmérés (1806–1869) Forrás:
<http://mapire.eu/hu/>

Harmadik Katonai Felmérés (1869–1887) Forrás:
<http://mapire.eu/hu/>

Magyar Királyság (1869-1887)
<http://mapire.eu/hu/>

A harmadik katonai felmérés idejére már jelentős infrastruktúra fejlődés látható, megépül a vasútvonal, ami az Ócsa-Újhartyán út mellett, a külterület déli részén halad. Alsó Inárc és Felső Inárc között látható parcellázások a korábbi tanyákhoz képest exponenciális növekedést mutatnak. A közigazgatási területen újabb szőlőtelepítések láthatók.

Az 1870-es éveket ábrázoló térképen már jól kivehető a mai tájszerkezet, erdővel, szántókkal és legelőkkel tagolt határ. 1893-ban vásárolt birtokot Tolnay Lajos, a Kakucs község által bekebelezett Inárcpusztán és szőlőtelepítésbe fogott. Birtoka közepén eklektikus stílusú kastélyt, a szőlőmunkások számára cselédházakat építtetett. Az ide települt félezer ember gyermekei számára 1897-ben egy tanteremből és tanítói lakásból álló iskolát alapított. Inárcot 1896 körül elsősorban Tolnay Lajos, másrészt a Rötzer család indította el a fejlődés útján, akiknek birtok- és településszervező munkáját később fél tucat középbirtokos folytatta. Az így kiépülő szőlő- és bortermelő gazdaságok munkaerőigénye sorozatos betelepülési hullámokat idézett elő. Törekvéseik eredményeként Inárc külterületi pusztából 1945 után önálló községgé alakult. Ez a településfejlesztés jelenti a mai falu központi magját, emellett továbbra is megmaradnak a külterületen a mezőgazdasági tanyák.

A következő évszázad során az ott látható szerkezet fejlődik tovább, melyben a legnagyobb változást az M5 gyorsforgalmi út megépítése jelenti.

A 20. században napjainkig tehát a település lakossága a korábbi struktúra bővülésével nőtt, a domborzati adottságok, vízrajz nem befolyásolták a növekedés irányát, így az összekötő utak mentén és az azok által elkerített területen alakult ki a település. Leginkább Kakuccsal nőtt össze a beépítés a főút mentén.

A belterületet elég bonyolult alacsony hierarchiájú utakból álló közútrendszer hálózta át, a külterületen mezőgazdasági utak (aszfaltos és földút) vezetnek a több külső lakott helyhez. A településen a korábbi mezőgazdasági központok, tanyák területei fogadókká, táborrá, rendezvényhelyszínékké alakultak illetve újak épültek.

Az M5 gyorsforgalmi út a belterülettől északra húzódik, csaknem teljes szakaszán erdők védik a falut a közlekedési zajtól, a közigazgatási területen található autópihenő és benzinkút, amely egyben az autópálya csomópontot is rejt és a település megközelítését biztosítja. Ez a csomópont és az M5 hatalmas felületet fed le az északi külterületen, de értékes táji elemet nem érint.

A rendszerváltás óta Inárc településhálózatban elfoglalt helye megváltozott – fokozatosan felértékelődött – az M5 gyorsforgalmi út és az M0 déli szakaszának megépülésével, az általános agglomerálódással. A letelepedni vágyók mellett megjelentek a kereskedelmi-gazdasági céllal telephelyeket létesíteni szándékozó vállalkozások is.

Inárc (Forrás: Google Maps)

1.2. RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉG FELMÉRÉSE

Jelen vizsgálat Inárc Nagyközségre és külterületének egészére terjed ki. Ezen belül jelen esetben kisebb részt beépített, nagyobb részt beépítetlen területekről van szó. A falu területére illetve környezetére vonatkozólag a korábbi régészeti adatokkal rendelkezünk.

Az Inárc területén található régészeti lelőhelyeken a nagy régészeti korszakok közül az őskor és a középkor hagyatéka található meg. A lelőhelyek többsége hajdani telepek, települések emlékének őrzi, kivétel az 1. lelőhely, ahol templom és temető maradványai találhatóak.

A 3. lelőhelyen megfigyelt bronzkori települési nyomok a község legkorábbi régészeti emlékei. A prehistorikus leleteket egyelőre nem tudjuk konkrét őskori kultúrához kötni.

A középkor időszakát az 1., 2. és a 4. lelőhely képviseli. A község története szempontjából kiemelkedő jelentősége van az 1. lelőhelyen feltárt középkori templomnak és templom körüli temetőnek. A 11-12. században épült és később többször bővített, illetve átépített templom alapfal-maradványait Tari Edit tárta fel. A templom körüli temető egyik sírjából került elő egy görög felirattal ellátott és Szent György alakját ábrázoló papi mellkereszt-töredék. Az egyházi épület a középkori Felső Inárcs plébániatemploma volt, melyet írott forrás 1332-ben említ először. A templom feltárt részének konzervált maradványai a település főterén (Dózsa téren) láthatóak.

A Szent György templom körül előkerültek a középkori Inárcs (Felső Inárcs) falu felszíni maradványai is (4. lelőhely). Az előkerült felszíni leletanyag kora a 12-13. századtól a 16. századig terjed. Feltételezhető, hogy a középkori telepnyom az eddig ismertnél jóval nagyobb területet foglal magába.

A 2. lelőhelyen előkerült középkori települési emlékek minden valószínűség szerint Inárcs (Felső Inárcs) faluhoz tartozó, de attól térben különálló települési egység régészeti maradványai.

Fontos megjegyezni, hogy az újkori Csikós-puszta és Alsó-Inárcs puszta (a későbbi Felsőbabádi Állami Gazdaság és Faldina-tanya) környékén terülhetett el a középkori Alsó Inárcs, más néven Csikos falu, mely

gyakran szerepel az okleveles forrásokban. A jövőbeli régészeti kutatás feladata lesz a település régészeti maradványainak azonosítása.

1.2.1. Nyilvántartott régészeti lelőhelyek

1. lelőhely. Szent György templom (33310).

Régészeti jelenségek: Templom: Árpád-kor, késő középkor. Temető: Árpád-kor.

Leírás: A lelőhely a településtől nyugatra a Budapest-Kecskemét vasútvonal és az Öregországút között egy markánsan kiemelkedő homokdombon helyezkedik el. A többperiódusú templom alapfal-maradványait 2000-ben Tari Edit tárta fel. A leletmentő ásatás alapján az épület legkorábbi, kváderkövekkel és sírleletekkel meghatározható román periódusa a 11-12. században épült. A késő középkorban kibővítették. A templom körüli temető legkorábbi periódusának különleges lelete egy görög felirattal ellátott és Szent György alakját ábrázoló papi mellkereszt-töredék. A középkori Felső Inárcs templomát írott forrás 1332-ben említi először. A Szent György templom körül előkerültek a középkori falu felszíni maradványai is (4. lelőhely). A templom feltárt részének konzervált maradványai a település főterén (Dózsa téren) láthatóak. A lelőhely területe szántóföldi művelés alatt áll.

Forrás: Tari Edit: Ásatási dokumentáció, Inárcs-Szt. György templom, 2000. Magyar Nemzeti Múzeum Régészeti Adattár. LIII/393/2002., Ltsz. 19007.; Pest megyei régészeti lelőhelyek revíziója. 2007. KÖH 600/2892/2007.

Helyrajzi számok: 041/24, 041/26, 041/19, 041/21, 041/22, 041/25, 041/23.

EOV koordináták: X: 212215; Y: 669671.

2. lelőhely. Rákóczi u. 415/1. hrsz. (39452).

Régészeti jelenségek: Felszíni telepnym: Árpád-kor, késő középkor, újkor. Éremlelet: Árpád-kor.

Leírás: A lelőhely a községből délnyugat felé kivezető út (Rákóczi út) végén, a Budapest-Kecskemét vasútvonal két oldalán, az Inárcs-Kakucs vasútállomástól északnyugatra található (Cserna György telkén). A lelőhely nagyobb része mezőgazdasági (szántóföldi) művelés alatt áll, a vasúttól keletre elterülő része beépített területen található. A lelőhelyet Dinnyés István 1984-ben végzett helyszíni szemléje alapján ismerjük.

Forrás: Dinnyés István: Feljegyzés az Inárcs-Rákóczi u. 415/1 hrsz. lelőhely helyszíni szemléjéről. Ceglédi Kossuth Múzeum Adattára 2395-85.

Helyrajzi számok: 067, 068, 146/2, 46, 45, 44, 1/2, 1/1, 146/1, 43, 41/2, 41/1, 41/3, 47, 49, 191, 192, 188, 190/2, 147/1, 190/1, 039/23, 039/11.

EOV koordináták: X: 211555; Y: 670449.

3. lelőhely. Szőlő telep (59681).

Régészeti jelenségek: Felszíni telepnym: bronzkor.

Leírás: A lelőhely község belterületének délnyugati szélén, a Május 1. utca mögötti beépítetlen területen helyezkedik el. A terület legnagyobb része művelésből kivont parlag, illetve telepített akácerdő, kisebb része művelés alatt álló szántóterület. A lelőhelyet Vágner Zsolt 2008-ban végzett helyszíni szemléje alapján ismerjük.

Forrás: Vágner Zsolt: Örökségvédelmi hatástanulmány, Inárcs- Csíkosi-telep és Szőlős-telep területek 2008. KÖH 600/2732/2008.

Helyrajzi számok: 137/2.

EOV koordináták: X: 211934; Y: 671319.

4. lelőhely. Szent György templom környéke.

Régészeti jelenségek: Felszíni telepnym: Árpád-kor, késő középkor.

Leírás: A lelőhely a községtől nyugatra, a Budapest-Kecskemét vasútvonal és az Öregországút közötti markáns homokdombon található, az itt feltárt középkori templomtól délre és nyugatra. A telepnym kiterjed az Öregországút nyugati oldalán lévő kisebb kiemelkedés területére is, mely egyenes folytatása annak a

homokvonulatnak, melyen a templomdomb is található. A területen nagy intenzitással jelentkeztek középkori edénytöredékek, melyek a középkori Inárcs (Felső Inárcs) központi településgócát jelezhetik. A kerámialeletek kora a 12-13. századtól a 16. századig terjed. Feltételezhető, hogy a középkori telepnyom kiterjed a vasút és az Öregországút közötti teljes földterületre.

Forrás: A szerző terepbejárása.

Helyrajzi számok: 041/3, 041/12, 041/13, 041/14, 041/19, 041/21, 041/22, 041/23, 041/24, 041/25, 049/14, 049/15, 049/16, 049/17, 049/18, 049/19, 049/20, 049/21, 049/22.

EOV koordináták: X: 212090; Y: 669620.

6. Régészeti érdekű területek:

Mivel a régészeti lelőhelyek kiterjedése általában nem állapítható meg pontosan, ezért régészeti érdekű területnek számít a már ismert lelőhelyek közvetlen környéke.

A község határában régészeti érdekű területnek minősülnek a Csikós-puszta és Alsó-Inárcs puszták (a későbbi Felsőbabádi Állami Gazdaság és Faldina-tanya) környéki szántóterületek is, mivel a középkori *Alsó Inárcs* – Csikós falu helyét erre a térségre lokalizálhatjuk.

1.3. VÉDETT MŰEMLÉKI ÉRTÉKEK ÉRTÉKLELTÁRA

1.3.1. A világörökségi, és a világörökségi várományos helyszínek és területek

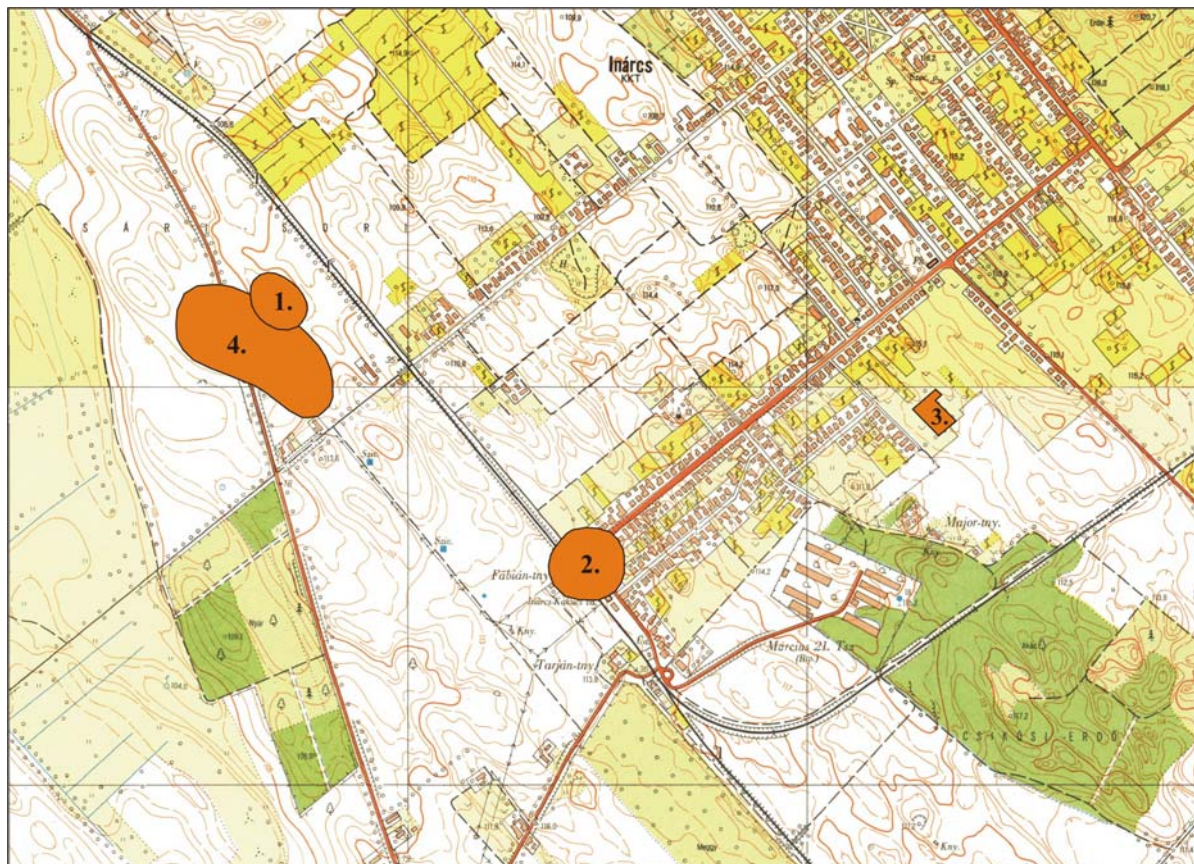
Inárc közigazgatási területén nincsen ilyen helyszín.

1.3.2. Az országos építészeti örökség elemei

A településnek országos építészeti örökségi elemre vonatkozó értékleltára nincs.

1.3.3. A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és a nyilvántartott régészeti lelőhely

A település területén külön rendeletben fokozottan vagy kiemelten védett lelőhely nem található. Az alább jelölt és fentebb leírt régészeti lelőhelyek *ex lege* általános védeltséget élveznek.

1.4. A HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA:

Inárc közigazgatási területén országos védelem alatt álló műemlék, műemlékegyüttes, történelmi kert, temető és temetkezési emlékhely, műemléki terület illetve nemzeti emlékhely nem található.

A települési arculati kézikönyv és a Településképi rendelet alapján a helyi védett építészeti értékek az alábbiak:

ssz.	megnevezés:	címe:	hrsz:	védelmi besorolása:
1.	Szűz Mária római katolikus templom	Dózsa György tér	408/1	HÉ-1
2.	Református - Evangélikus templom	Arany János utca 20.	620/1	HÉ-2
3.	Tolnay-kúria (Szociális Otthon) épülete	Dózsa György utca – Kastély utca sarok	329	HÉ-3
4.	Tájház	Bajcsy-Zsilinszky út 92	864	HÉ-4
5.	Feszület	4604. jelű út mentén	38	HA-1
6.	Középkori Szent-György templom romjai és emlékparkja	Dózsa György tér	330	HA-2

A helyi védett értékek bemutatása részletesebben:

<i>megnevezés</i>	<i>cím</i>	<i>hrsz</i>
Szűz Mária római katolikus templom	Dózsa György tér	408/1 hrsz.

rendeltetés: hitéleti épület

A templom az 1960-as években épült. Felszentelésére 1964-ben került sor. Az egyhajós templom délnyugati hossz tengelyét nyitja a Dózsa György tér felől a bejárat és a bejárat fölül magasodó 5 szintes torony. A torony homlokzatát a bejárat fölül magasodó nyújtott arányú kereszt díszíti. A tengelyt északnyugaton félkörívesen formált szentély zárja. A nyílások, ablakok a tornyon is és a homlokzatokon is kettőztek párosak, félköríves záródásúak. Az épület hagyományos elrendezésű hagyományos alaprajzi szervezésű, hagyományos anyaghasználatú. Megjelenése visszafogottan egyszerű, lábazatos, vakolt, építészeti architektúrával díszítetlen homlokzat, cserépfedés a hajó a szentély és a torony fölött. Jelentősége telepítésében térformálásában és a képviselt rendeltetésben van.

Intézkedési javaslat: törekedni kell az épület jó műszaki állapotának megőrzésére. Megőrzendő a bejárat hársfa sor és lépcsősor.

<i>megnevezés</i>	<i>cím</i>	<i>hrsz</i>
Református - Evangélikus imaház	Arany János utca 20.	620/1

rendeltetés: hitéleti épület

Története jellemzői: 1989-ben rakták le az épület alapkövét. A református és az evangélikus közösség együtt építette és napjainkban is együtt használja. A felavatásra 1992-ben került sor. Az épület földszintes egyterű. A tetőtömeg és a homlokzati tömeg közel megegyező. Hossztengelye merőleges az utca hossz tengelyére. A bejáratot szoknyaszerű tető körbefuttatás védi.

Intézkedési javaslat: az egyedileg kialakított bejárat kapu gondozást, védelmet igényel. Megőrzendő a tömegarány és a rendeltetés.

Az imaház tömege

faragott táblás kapu

<i>megnevezés</i>	<i>cím</i>	<i>hrsz</i>
Tolnay-kúria (Szociális speciális otthon) épülete	Dózsa György utca – Kastély utca sarok	329.

Története, jellemzője: az épület 1895-1898 között épült. Tervezői Giergl Kálmán és Korb Flóris. Az emeletes épület a tervező építész páros okán is védelemre érdemes. Nyaralónak épült Tolnay Lajos számára (MÁV elnök-vezérigazgatója volt). Az épület jellemzően csak a nagy belmagasságú tömegarányát őrizte meg. Formaképzése, díszítő elemei nyomokban még fellelhetők a zárterkélyeknél, tetőfelépítményeknél, ereszképzésnél. A nyaraló építészetre jellemző homlokzatképző eszközöket a jelenlegi rendeltetés jelentősen átalakította, loggiákat teraszokat megszüntette.

Intézkedési javaslat: a rendeltetése nem biztosítja az épület közösségi szerepét látogathatóságát hosszú távú megmaradását, megújulását. Az eredeti tervek alapján javasolt a felújítása.

<i>megnevezés</i>	<i>cím</i>	<i>hrsz</i>
népi lakóház	Bajcsy-Zsilinszky út 92	864
<i>rendeltetése:</i> Faluház		
Az épület a népi építészet megmaradt eleme. Az utcára merőleges hossz tengelyű hosszúház földszintes tornácbeljárattal és tornáccal. A utcai homlokzat kéttengelyes, szimmetrikus deszkázott oromzatú, vakolat keretézéssel díszített. A tornácbeljáratra és a tornácra ráfut az alacsonyabb hajlású nyeregvető szakasz. A felújítás során megmaradt a nyílászárók igényes osztottsága.		
<i>Intézkedési javaslat:</i> a felújított épület jó karban tartásáról folyamatosan gondoskodni kell.		

<i>megnevezés</i>	<i>cím</i>	<i>hrsz</i>
Feszület	a 4604. jelű út mentén	38
Története, jellege: A XX. század első felében állított emlékpillér és a kökereszt a település vasút felőli szélén helyezkedik el. Alapja és lábazati része lépcsős, posztamense négyzetes, két részből áll, felső mezőben az emléktábla, felirattal. 0,80-1,0m magas fedkövel lezárt pillérek keretezik a területét 3-as, 4-es csoportokban. A telepített örökzöldek az évek múlásával jelentősen takarni fogják az alkotást.		
<i>Intézkedési javaslat:</i> jó műszaki állapota megőrzendő. A tuják, örökzöld bokrok átültetése javasolt.		

<i>megnevezés</i>	<i>cím</i>	<i>hrsz</i>
Középkori Szent-György templom romjai és emlékparkja	Dózsa György tér	330
Története, jellege:		
A központi sportterület szélén, a József utca felől szabadon látogatható a Szent György templom emlékparkja, amely a török időkben elpusztult középkori falu templomának állít emléket. A templomromot megidéző falak mellett: a „Parasztpolgárok” rusztikus portrúpárja áll.		
<i>Intézkedési javaslat:</i> jó műszaki állapota megőrzendő. A tuják, örökzöld bokrok átültetése javasolt.		

1.4.1. Településszerkezet

Inárc településszerkezetét részben a **természetföldrajzi adottságok** határozták meg. A Pesti hordalékkúp-síkság homokbuckáit a vasút és az „öregországút” határvonala választja el a Csepeli-síkság mélyebben fekvő turjánvidékétől, amely az Ócsai Tájvédelmi Körzet részeként védelem alatt áll. Az észak-nyugat-dél-kelet irányú tagolást a főbb közlekedési nyomvonalak is követték, így ráerősítenek a település közigazgatási területének sávós elrendezésére. A nagy kiterjedésű belterület a középső részeket tölti ki, ettől észak-keletre az erdők dominálnak, az autópályán túl lévő településrészen kizárólagosan. A középső és déli részekben a mezőgazdaság a meghatározó, a belterület környezetében kertes részekkel (zöldség-, gyümölcskertekkel, szőlőkkel). Az „öregországúttól” dél-nyugatra a védett területek húzódnak.

A településszerkezet másik meghatározója a község **történeti alakulása, a közlekedési és birtokviszonyok formálódása**. A múltját az Árpád-korig visszavezető falu a törökkori romlása után a 19. századig pusztá maradt, ahol csak külterjes állattartást folytattak. Az „öregországút”, mint postaút vonzott forgalmat, aztán a vasútvonal kiépítése értékelte fel a helyet. Tolnay Lajos 1896-98 között kúriát, cselédházakat, iskolát épített, modern

agrárgazdaságot alakított ki. Innentől folyamatos volt a betelepülés. A 20. század elején féltucat, majd néhány továbbival bővülő közepes méretű gazdaság jött létre. A belterület szerkezetét az egymáshoz törésekkel kapcsolódó utakkal összekötött majorságok határozták meg, amelyek révén halmazos szerkezet alakult ki. A megjelenő kisiparosok, kiskereskedők, vendéglősök, a helyi szövetkezet és iskola fejlődése révén formálódott a falu képe. A többközpontú, szórt településvázat a 20. századi gyors növekedés, a betelepülések során négyzetrácsos hálózatu településrészek töltötték ki. A 80-as évektől új lendületet adott a növekedésnek az autópálya megépítése.

Mára a belterület gyakorlatilag a vasútvonal és az autópálya között terül el. Az autópálya lehajtó felől, északkeletről a Lengyel Rezső utca, és a vasútállomásnál Dabasról érkező út folytatásaként délnyugatról a Széchenyi István út jelentik a két legfőbb megközelítést, amit a Kakucsi út egészít ki déli irányból. Az utcahálózat – néhol kisebb szögtöréseken kívül – alapvetően merőleges rendszerben alakult ki, köszönhetően a telepítéseknek, tervezett fejlődésnek.

A település központja tagolt, elkülönül a közigazgatási és a kereskedelmi központ. Közöttük meghatározó szerepűek a parkok – a Tolnay-kúria parkja, a sportpark, a templom parkja. Ezek körül viszonylag egységes – kertvárosias, falusias – lakóövezet terül el. Fentiekén túl jellegzetes szerkezeti elem még a Kakucsal való összenövés, amit a történetük során többszörös igazgatási összefonódás alapozott meg. A külterületen néhány tanyán és vendéglátóhelyen kívül az autópálya mellett a Bucka nevű, zártkerti településrész különül el. Új elem a szerkezetben az ipari park területe a perifériás helyzetű vasútállomás mellett.

A mai **településszerkezetet meghatározó fontosabb elemek:**

- A település északi közigazgatási határán haladó M5 gyorsforgalmi út,
- A 4604 j. összekötő út az 5 sz. főúttal párhuzamosan halad, Ócsán, Inárcson keresztül, az 5 sz. főúttal, és mellékutakkal van kapcsolata. Inárcs lakott területétől délre halad.
- A 46105 j. bekötőút (Pótharaszti út) a 46108 j. bekötőút csomópontjából indul, és észak felé haladva keresztezi az M5 autópályát, majd Csévharaszt irányában az üzemnél ér véget.
- A 46106 j. bekötőút (Bajcsy Zs. út), a 4604 j. út csomópontjából indul, és Inárcs területén haladva a 46105 j. bekötőúthoz csatlakozva ér véget.
- A 46107 j. út a 4604 j. úttól a közelben található BM létesítményhez vezető bekötőút. A 46108 j. út (Kakucsi út) az Újhartyán - Sári bekötőút, Újhartyán területén a 4606 j. úthoz csatlakozik, amely az M5 autópályával alkot csomópontot Újhartyán területén.
- a Budapest – Lajosmizse – Kecskemét egyéb országos törzshálózati vasúti pálya, a belterület déli határát érintve
- a Vecsés – Újhartyán – Lajosmizse – Kecskemét – Városföld szénhidrogén szállítóvezeték,
- az Albertirsa – Szigetcsép – Ercsi – Martonvásár 400 kV-os átviteli hálózat távvezeték elemei.
- a település délnyugati külterületét a XXVIII-csatorna érinti

A településszerkezeti terven megjelenő fontosabb **tervezett elemek:**

- a tervezett települést elkerülő út a belterületől észak-nyugatra
- tervezett csomópont fejlesztés és új közúti összeköttetés az M5 csomóponttól északra Csévharaszt felé (meglévő út fejlesztése).
- sport és turisztikai területek fejlesztése a külterületen.
- Belterületi területhasználat korrekciók.

1.4.2. Telekstruktúra és az utcák vonalvezetése a belterületen

Inárcs telekstruktúráját vizsgálva nagyfokú változatosságot figyelhetünk meg a telkek méretét tekintve, a néhány száz m²-es lakóingatlanoktól a több száz hektáros erdő telekig. A telkek alakja azonban legnagyobb részben szabályos, téglalap formájú, igazodva a merőleges utcahálózathoz.

A település belterületén a halmazos vázszerkezet kitöltésével merőleges utcahálózat jött létre, amely szabályos formájú telkek kialakulásával járt együtt. Az utcák távolsága azonban nagy különbségeket mutat, így a telkek mélysége is változatos. A telekszélességek területenként ugyancsak eltérőek, így 50, 75 és 100 méter mély telkek között is vannak 1500 m² területűek. A lakótelkek telekméretei között éppen az 1200-2500 m² közöttiek a leggyakoribbak, de egyes térségekben a 900-1200 m² közötti telkek általánosak, míg a legsűrűbb, jellemzően legbelső részeken a 600-900 m² közötti telkek tipikusak, és a 300-600 m² közötti telkek is itt fordulnak elő nagyobb számban. A lakótelkek között a 2500 m²-nél nagyobbak speciális, például szélső helyzetekben jelennek meg, ahol nincs már mögöttük másik utca, másik teleksor. A korábbi zártkerti területeken a jellemző telekméret néhány ezer m²-es, és ezek a telkek meglehetősen keskenyek. Ahol egy-két szélesebb telek is megjelenik, azok mérete átlépheti a 10.000 m²-t. A mezőgazdasági területeken néhány hektáros földdarabok alakultak ki, de a déli és északi településrészen az 5 hektárnál nagyobb telkek jelennek meg nagyobb számban. Az Ócsai Tájvédelmi Körzet és a közigazgatási terület északkeleti részét meghatározó erdők telkeinek mérete a legnagyobb, akár több tucat hektár. A legnagyobb földrészlet 228 hektár területű.

Összességében a közigazgatási területen az 1200-2500 m² közötti telkek adják az összes telek 1/3-át, a 900-1200 m² közötti telkek 22%-ot tesznek ki, és 11-13%-nyi a 600-900 és 2500-5000 m²-es telkek aránya, így ezek együtt az összes telek 80%-át jelentik.

1.4.3. Utcakép vagy utcakép részlet

A XX. század második felétől fokozatos és folyamatos át- és kiépülés jellemezte Inárcs központi belterületét. A hagyományos településkép, utcakép eltűnt, felbomlott. A településen nagyobb, összefüggő területre kiterjedően nem maradt meg régi településkép utcakép, jelen szabályozás ebben sem keletkezett változást. A régi anyaghasználatok tömegarányok épületformálások megőrzéséről a helyi építészeti védelem és a Települési Arculati Kézikönyv gondoskodik.

Széchenyi István út

Bajcsy-Zsilinszky út

Rákóczi út

Fekiaács József utca

Ady Endre utca

Virág utca (Bucka)

1.4.4. Egyéb településkarakter elemek

A földszintes megjelenés általánosnak és meghatározónak tekinthető. A belterületen a földszintes tömeg dominál a lakóépületeknél is és a lakófunkciót kiegészítő gazdálkodást szolgáló melléképületeknél is.

Boglárka Néphagyományőrző Óvoda

Tolnay Lajos Általános Iskola

1.4.5. Építményrészlet vagy az alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás

Inárc lakótelkei hagyományosan **oldalhatáron álló építési helyhez tartozó épület elhelyezéssel épültek be**. Szabadon álló beépítés az intézmények telkein, a gazdasági területeken, a külterületen, valamint az újonnan kijelölt kertvárosias lakóterületeken jellemző.

Inárc területén a **magastetős épületforma** az általánosan jellemző, az épületek funkciójától függetlenül mindenütt ilyeneket építettek – egy-két lapostetős ház ritka kivételével. A régebbi épületek esetében tipikus az utcavonalra merőleges nyeregtető oromfallyal kialakítva vagy kontyolva. Nagy számban találhatóak meg sátoztetős épületek is a településen. Néhány helyen az utcavonallal párhuzamos tetőgerinc is előfordul lakóházi rendeltetésnél, ezekben az esetekben a házat vagy annak utcai szárnyát befordították. Az újabb beépítések ugyancsak a magastetős formavilágot követték, az új közösségi funkcióknál az intézményeknél is (pl óvoda összetett magasteteje), de sok esetben bonyolultabb, összetettebb tetőformával, és néhány esetben a tetőhajlásszög alacsonyabb a korábbiakban jellemzőnél. Terjedőben van a településtől idegen 30°-nál alacsonyabb hajlású tetők alkalmazása.

Az épületek magasságának jellemzésére jól használható a szintszám, épületenkénti magassági felmérés nem készül a településen lévő épületek mindegyikére az örökségvédelmi hatástanulmány részeként (nem is szükséges és nem is igény). Inárc épületeinek túlnyomó többsége **földszintes, magastetős épület**. Vagyis ezeknél az épületeknél az építménymagasság 3,5m-5,0m között változó. A magastetők egy része tetőtér beépítéses, más része beépítetlen. A beépített tetőtérrel rendelkező épületekre némileg nagyobb párkánymagasság jellemző a tetőtéri térdfalnak köszönhetően, és az utca irányába oromfallyal kialakított házak az

oromfalon megjelenő ablakoknak köszönhetően néhány esetben kétszintes hatást keltenek, így az utcaképpen a szomszédos földszintes, kontyolt nyeregtetővel fedett házakhoz képest kimagasodnak. Azonban elmondható, hogy magasság tekintetében a településkép nagyon egységes. Csúpn néhány lakóépület épült egy teljes emelettel, illetve egy-két ipari, gazdasági jellegű épület magassága emelkedik ki az átlagból. Fentiekén túl az iskola emeletes. A legmagasabb épület a római katolikus templom. A gazdasági, a közösségi épületeknél nem is igény a rendeltetésből fakadóan a lakóépületekre jellemző hagyományos tömegarány.

1.4.6. táj- és kertépítészeti alkotás, egyedi tájértéket, növényzet,

Inárcs zöldterületeiből a legnagyobb területű közpark és sportpálya a belterület központi részén helyezkednek el, amelyhez kapcsolódik még több, korlátozottan használható intézménykert is (Tolnay-kúria, Szűz Mária Neve katolikus templom, Egészség ház) csatlakozik. A Dózsa tér reprezentatív zöldfelületéhez kapcsolódik a Kamaszpark és a gyepes focipályát, kosárlabda pályát, öltözőt stb. is tartalmazó sportterület. A sportpályát az egykori Tolnai kúria kertjéből alakították ki, jelentős értékes faállománnyal rendelkeznek. A kúria, - amely ma szociális intézményként működik – ugyancsak egy ősfás kert mélyén áll, azonban funkciója miatt ez a terület nem látogatható, kettős kerítéssel körülvett.

A közparkként használható kertrészek képviselnek értéket, nem a kialakításuk, nem a funkció gazdagságuk, hanem az idős térformáló faállományuk okán.

Inárcsi Szűz Mária Neve Templom

Dózsa tér

Egyedi tájérték:

(tajterektar.hu nyilvántartása alapján, nem jóváhagyott tájértékek):

ssz.	megnevezés:	címe:	hrsz:
1.	Tolnay Kúria és kertje	Dózsa György utca utca 2.	329
2.	Sportpálya fái	József utca 1.	330
3.	Levendulás major (Juharfák?)	Offner dűlő	0139/36
4.	Pince, présház	Vermes tanya	083/1
5.	Köztéri szobor	Kakucsi út – Széchenyi István út kereszteződés	1137/1
6.	Feszület (Buckai kereszt)	Pótharaszti út	0199/3, 0199/4
7.	Erdei fenyők		0192/4

1.4.7. Szobor, képzőművészeti alkotás, utcabútor

A településen, közterületi közlekedési területen, közforgalom számára megnyitott a helyi védelem alatt álló emlékpark szoborcsoportja, és a közpark emlékművei találhatóak.

2. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE:

Jelentős területhasználati változás a 2008.-ban elfogadott településrendezési tervekhez képest nem várható. A korábban kijelölt, tervezett fejlesztési területek esetében visszalépés történik, egyes fejlesztési területek visszaminősítésre kerülnek, egyes fejlesztési területek távlati fejlesztésként a településszerkezeti terven feltüntetésre kerülnek, de helyi építési szabályzat mezőgazdasági övezetbe sorolja.

A külterületen jelentős változást a tervezett napelempark létesítése kapcsán szükséges területhasználat módosítások jelentenek. A változások örökségvédelmi értékeket nem érintenek.

2.1. A TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPLŐ ELEMELK VONATKOZÁSÁBAN MEGHATÁROZÓ RÖVID ÉS KÖZÉPTÁVON TERVEZETT VÁLTOZÁSOK ISMERTETÉSE.

A tervezett módosítások az értékleltárban szereplő elemeket nem érintik

2.2. A VÁLTOZÁSOK HATÁSAI A RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉGRE

Az 1. és a 4. lelőhely területe, valamint a 2. és a 3. lelőhely egy része mezőgazdasági művelés alatt áll. Az intenzív talajművelésnek (elsősorban a mélyszántásnak) a lelőhelyeken negatív hatásai vannak. Amennyiben ezeken a területeken fennmarad az intenzív talajforgatásos művelés, akkor jelentős károk keletkezhetnek a kulturális örökség elemeiben.

A 2. lelőhely egy része a település beépített területén helyezkedik el, illetve a vasútvonal is keresztezi. A területen a különféle építkezések és infrastrukturális beruházások miatt a régészeti jelenségek bolygatottságára lehet következtetni.

A 3. lelőhely egy részén telepített akácerdő található. Az erdőtelepítés, faültetés, illetve az azt megelőző földmunkálatok során örökségi értékek károsodhattak.

2.2.2. Régészeti emlékek feltárhatóságának, megmaradásának, bemutathatóságának vagy pusztulásának lehetőségei

Inárcs közigazgatási területén a nyilvántartott régészeti lelőhelyek száma jelenleg: négy. A tárgyalt lelőhelyek régészeti feltárását - eltekintve a beruházásokat megelőző feltárástól - jelenleg semmi nem indokolja.

Az 1. és a 4. lelőhely területén, valamint a 2. és a 3. lelőhely egy részén folyó intenzív mezőgazdasági művelésnek negatív hatásai vannak. Az említett régészeti lelőhelyek megmaradása nagyban függ attól, hogy a jelenlegi veszélyeztetés (szántás, mélyebb talajlazítás) folytatódik-e, vagy pedig az érintett területeken más, bolygatással nem járó hasznosításra (például rét-legelőgazdálkodásra) térnek át.

A részben beépített területen található 2. lelőhelyen a különféle építkezések és infrastrukturális beruházások miatt a régészeti jelenségek bolygatottságára lehet következtetni. A lelőhely a jövőben további veszélynek van kitéve.

Alapvetően fontos, hogy a 3. lelőhely a jelenlegi szabályozás szerint falusias lakóterületen helyezkedik el. Az esetleges jövőbeni építkezések veszélyeztetik a régészeti értékeket.

Fontos továbbá, hogy az érvényben lévő rendezési terv alapján az 1. és a 4. lelőhely területének egy része erdőterületként (védelmi célú erdőként) szerepel. Az itt tervezett erdőtelepítés, faültetés során örökségi értékek károsodhatnak.

A régészeti lelőhelyeken kívül tervezett beruházások esetében felhívom a földtulajdonosok, a beruházók és a kivitelezők figyelmét, hogy ha földmunkák közben régészeti emlék vagy lelet kerül elő, a munka felelős vezetője köteles a tevékenységet azonnal abbahagyni, és a jegyző útján a Hivatalnak azt haladéktalanul bejelenteni. A feltárással jogosult intézmény intézkedéséig köteles a tevékenységet szüneteltetni, továbbá a helyszín és a lelet őrzéséről - a felelős őrzés szabályai szerint - gondoskodni.

A község területén helyben megőrzendő és bemutatásra érdemes régészeti emléket a település középkori Szent György templomának maradványai jelentik. A templom feltárt részének konzervált maradványai a település főterén (Dózsa téren) láthatóak.

2.3. A VÁLTOZÁSOK HATÁSAI A TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSRE, TELEPÜLÉS- ÉS TÁJSZERKEZETRE

2.3.1. A változások hatása a településszerkezetre, a tájszerkezetre.

A hagyományos térbeli rendszerek nem változnak meg, a létező beépülések őrződnek meg.

2.3.2. A változások hatása a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre.

A településen nincsen országosan védett műemléki érték, és nincsen országos védelemre javasolható érték.

3. ÉRTÉKVÉDELMI TERV

Inárásra értékvédelmi terv nem készül, nem készülhet. A településnek nincsen értékleltárban szerepeltethető országosan védett műemléke, nincsen országos védelemre javasolható épülete.

A településen nincsen országosan védett érték, a településrendezési eszközöknek nem része a beruházáshoz kapcsolódó engedélyezési és kiviteli terv. Így a hatályos jogszabály alapján a 3. fejezet nem lehet része a hatástanulmánynak. A régészeti lelőhelyekhez kapcsolódóan beruházási szándék nem ismert.

5. Nyilatkozat

Alulírott, **Takács Károly**, régész, nyilatkozom, hogy a 496/2016. (XII. 28.) Kormányrendelet 69. § (2) bekezdésének a) pontja szerinti előírásnak megfelelően szerepelek az adott örökségvédelmi szakterületre vonatkozó szakértői névjegyzékben.

Régész diploma száma: 1510/2000 (ELTE-BTK).

Szakértői engedély regisztrációs száma: R4XH98

Nyilvántartásba vétel sorszáma: 17/2011

Az általam ellenjegyzett örökségvédelmi hatástanulmány az örökségvédelmi jogszabályokkal és a hatósági előírásokkal összhangban készült, a tanulmányban szereplő tervezett megoldásokra vonatkozó javaslatok azoknak mindenben megfelelnek.

Győr, 2017. május 30.

/Takács Károly/

Alulírott **Wolf Beáta**, mint Inárcs község településrendezési eszközeinek és az ehhez készülő örökségvédelmi hatástanulmány *műemléki területi munkarésének* készítője nyilatkozom, hogy:

a tervezett megoldás megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak, valamint az örökségvédelmi hatástanulmány települési örökségvédelmi munkarésének elkészítésére a 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet 84.§ (2) bekezdés c) pontja szerint, mint a hatástanulmány alapjául szolgáló tervfajta elkészítésére egyébként jogosultsággal bíró településtervező jogosultsággal rendelkezem.

Budapest, 2018. október 8.

Wolf Beáta
okl. építészmérnök
vezető településtervező
TT/1 01-2384